

Pozdravuj andely

V pondělí 16. ledna zemřel v Praze po dlouhé nemoci kmenový režisér a člen uměleckého vedení Divadla v Dlouhé Jan Borna (nar. 25. srpna 1960 v Příbrami). Možná méně známý než někteří jeho generačně spříznění kolegové, jistě méně extravagantní a stylotvorný než někteří uznávaní polistopadoví režiséři, přesto – troufáme si tvrdit – jedna z nejvýznamnějších osobností českého divadla posledních třiceti let. Divadlo Vizita, HaDivadlo, Drak, Dejvické divadlo, Divadlo v Dlouhé... to jsou jeho hlavní divadelní štace. Všude zanechal výrazné lidské i divadelní stopy. Oslovili jsme několik jeho dávných i současných blízkých spolupracovníků, aby nám o Janu Bornovi napsali. Jak jej znali a poznali, jak s ním spolupracovali, jaký byl.

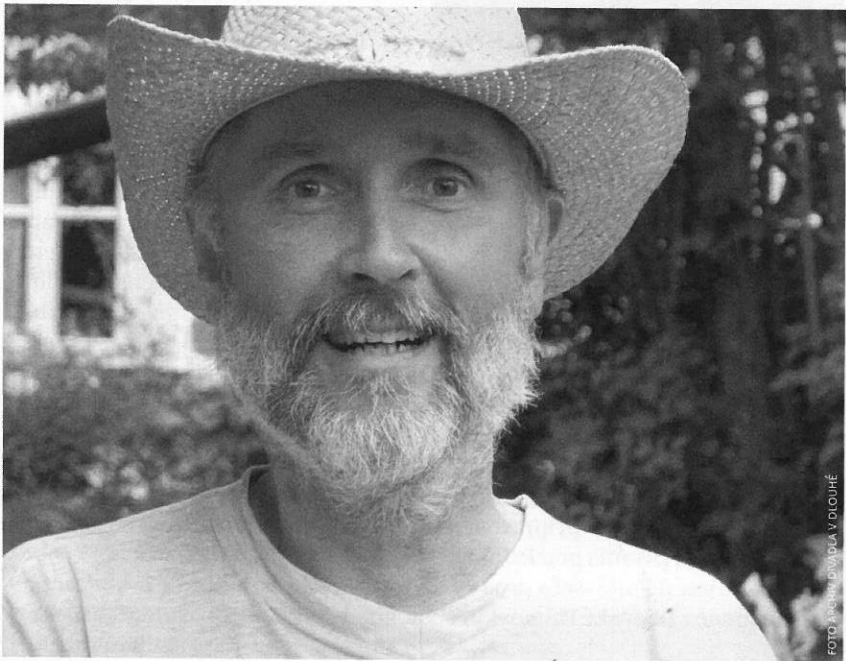

FOTO: JAROSLAV DUŠEK

Bylo to napínavé a uzrušující

S Honzou jsme se potkali na letní přípravě před prvním ročníkem Filozofické fakulty Univerzity Karlovy, mám dojem, že to bylo na Alberi. Bylo nám nějakých osmnáct, devatenáct let. On na teorii kultury, já na kombinaci filozofie – politická ekonomie. Rozpoznali jsme se jako diváci Nedivadla Ivana Vyskočila, které bylo pro nás mocnou inspirací. Ukázalo se, že jsme oba na svých gymnáziích pilně hráli autorské divadlo. Psali jsme, režisovali i poskakovali na jevišti. Navzájem jsme si líčili zážitky i zkušenosti.

Slovo dalo slovo, oba nás lákalo jednoduché autorské vyprávěné divadlo, které – jak říkával Ivan Vyskočil – místo drahé výpravy vypráví. Hledali jsme společné téma, něco, od čeho bychom se odpíchli ke společné improvizaci. Východiskem se stala Honzova nedopsaná povídka Jeden den Vilemína Čmelíka, ze které pak vzniklo naše první společné, částečně improvizované Srslení. Záznam je možno slyšet na desce Ozvěny malých scén.

Nádherné byly přípravy. Scházeli jsme se často v Krčském lese a zkoušeli při procházkách. Hráli jsme stromům, ptákům, muflonům, náhodným kolemjdoucím a hlavně sami sobě. Zkoumali jsme rozmanité varianty příběhu, hledali kmen průběžné linie a větvili jsme epizody i divoké odbočky. Ohromně jsme si to užili.

Pak jsme museli sepsat text a předložit ho ke schválení inspektoru kultury. Museli jsme najít takzvaného zřizovatele našeho amatérského divadla, kterému jsme dali název Vizita (na počest jedné mé divadelní hry, která nikdy nespátřila světla ramp, zůstala jen na papíře). Znalý Vláda Zajíc ze spřáteleného divadla Anfas nám poradil, abychom zřizovatele hledali v Praze-západ, kde působil vstřícný inspektor kultury Otomar Dvořák, mimochodem také člen divadla Anfas. Nakonec jsme našli útočiště v Dolních Břežanech, a to díky ochotě Jitky Žezulíkové, která tam opečovávala kulturu. Mám dojem, že plný název našeho divadla tehdy zněl Divadlo Vizita MKS Dolní Břežany. MKS bylo Městské kulturní středisko (nebo Místní kulturní středisko? Dnes už nevím přesně...). Otomar Dvořák nezklamal, opatřil námi předložený text Srslení aneb Jeden den Vilemína Čmelíka posvátným razítkem a my jsme mohli oficiálně zahájit činnost.

Hráli jsme v divadelku na strahovských kolejích, na Novodvorské, v Baráčnické rychtě, v Malostranské besedě, prostě hráli jsme, kde se dalo. Jako poctiví dělníci divadla jsme vystupovali v modrých montérkách s laclem. Odkojení Nedivadlem Ivana Vyskočila jsme také prokládali svá vyprávění hudebními vstupy. Hrával s námi hlavně Václav Koubek, Pavel Steidl s bratrem Josefem, občas zahostoval s písněmi někdo jiný.

Byli jsme mladí, smělí, energičtí. Zaplavovali jsme jeviště divokou energií, drzími vtipy, prudkými střihy i nečekanými výměnami rolí. Viděl nás Olda Kužilek, který tehdy dramaturgicky připravoval výsostnou národní přehlídku amatérských divadel Šrámkův Písek. Bylo nám devatenáct, dvacet, vtrhli jsme na Písek a oslnili. Recenze byly pochvalné až nadšené. Atmosféra představení nádherná. Díky tomu jsme pak byli zváni z různých koutů vlasti, hráli jsme všude možné. Amatérské divadlo mělo tehdy široké pole působnosti. Představení jsme při reprízách neustále obměňovali, byla to otevřená hra na daný námět. Kostra byla zachována, ale svaly, šlachy i kůže pokaždé trochu jiné. Jednak nás to nesmírně bavilo, jednak nám to připadalo přirozené. Nikdy jsme nevypilovávali předem pointy či celé scény. Nevěděli jsme ani přesně, kdo kdy skočí do které role. Dovolovali jsme si vzájemná překvapení přímo před zraky diváků.

Takhle jsme s Honzou hráli snad tři nebo čtyři roky. Mezitím jsme přizvali Oldu Kužilku a vytvořili inscenaci Kostky, z nichž se časem vyvinuly Kostky II. Metoda byla obdobná jako u Srslení – předem daný námět, hra na jevišti svobodná a otevřená, neustálé zkoumání a obrábění. Jenže se hrálo ve třech – otevíraly se další možnosti a prostory, vznikaly nové kombinace. Bylo to napínavé i vzrušující. Hudba začala do představení vstupovat stále odvážněji. Už nešlo o střídání vyprávění a písniček, hrálo se paralelně. Martin Zbrožek – housle a zpěv i divoké pohyby, Jaromír Honzák – kontrabas a soustředěný výraz, Martin Šulc – bicí a chlapecký úsměv, to byli nejčastější spoluhráči. Občas se přidal i skvělý akordeonista Eugen Zomer. Víc a víc nás zajímalo prostoupení slov, významů, pohybů a hudby.

Dováděli jsme šťastně v opojném proudu vzájemné inspirace, v tom nekonečném poli osvobozující randy. Díky, Honzo, za ten vzácný společný čas!

Stálo to za to.

JAROSLAV DUŠEK

Borňák

– tak někdy býval přátelsky nazýván Jan Borna, režisér a básník. Obojí je pravdou. Borna byl donedávna režisérem Divadla v Dlouhé, vlastně řadu let. Svě herce si přivedl z Dejvického divadla, kde stáli všichni u jeho vzniku a pár pěkných let tam úspěšně působili pod jeho vedením. Víím to, protože jsem tam u něho hostoval jako režisér a zažil krásné chvíle a taky krásnou práci.

Vlastně znám Honzu už z dřívějšíka, býval kdysi i u nás v HaDivadle. Za ta léta jsme se spřátelili, proklábosili jsme pár chvil a už dosti dlouho jsem byl svědkem jeho postupující choroby, roztroušené sklerózy. Zpočátku to zvenku vypadalo jako takové nebezpečí, které je – zatím – v nedohlednu. Jeho fyzické síly se však s léty vytrácely. Postupně hůř chodil, slábl, poslední léta byl upoután na vozík a zvládal toho už velice málo, nebyl už mobilní, tělo mu už nesloužilo. I když duševně byl plný nápadů a hlava mu fungovala výborně, myslelo mu to. Jak se říká – hlava mu šrotovala! Dokonce měl i plány do budoucna!

Jenže režisovat mohl jen v jistém ročním období, kdy měl přece jen trošičku zbývajících sil. Svého pedagogického působení se už taky byl nucen vzdát. Avšak stala se zvláštní věc. Čím více mu ubývalo energie, tím více se věnoval svému psaní. Vydal několik knih velmi osobitě a vlastně i docela prostě, velice vtipně, ale zároveň hořké, ba smutné a přitom hodně sebeironické poezie. I když své poslední básně – Psáno očima – musel psát očima doslova, na upraveném počítači, písmeno po písmenku! Vůbec se nelitoval, a přece vypovídal o sobě a svém nelehkém osudu. Myslím si, a to je zvláštní, že když si jeho texty a verše čtenář přečte, často mu to dodá sil, odvahy. Je to jistá vzpruha od autora, od člověka, který by měl spíš přijímat, a přitom rozdával.

Když občas čtu nějaký článek o tom, že objevili slibný, ne-li zázračný lék na roztroušenou sklerózu čili RSKU, pomyslel jsem si vždycky, že je-li opravdu tak účinný, jak píšou, snad ho dají i Honzovi Bornovi a jemu pomůže. Aby nám všem dodával sil a chuti do života ještě co nejdéle. Všem bych nám to býval přál.

Nestalo se. A teď už ani nestane... Je pozdě. Ale my všichni, kdo jsme jej znali nebo jsme viděli jeho představení, si Honzu Bornu, i když odešel, budeme pamatovat hodně, hodně dlouho!

ARNOŠT GOLDFLAM

Honzo,

nejsem schopný o tobě psát ve třetí osobě. Mluvíím s tebou už několik dní, jako bys tu někde byl, a přitom jsi byl vždycky přesvědčen, že pak už není nic.

At je to, jak chce, co se posmrtného života týče, jsi v tuhle chvíli už zase chytřejší než papež. Ale to jsi byl koneckonců vždycky. A kdyby ses mohl vrátit, možná bys s potouchlým úsměvem tvrdil, že sv. Petr už nemá k nebeské bráně klíč, ale magnetic-kou kartu, a čekal bys, jestli na to skočím.

Vidím tě, jak v roce '87 sedíš v jedné zakoupené žižkovské hospůdce ve svých zelených kalhotách a zeleném parkeru vzor „les a lov“. Představuju se ti. Díky Tomáši Turkovi jsi mi

nabídl roli Lorda Glycerina ve hře Ubu spoutaný a nastínil mi, co bych měl hrát. Když jsi použil termín, že Lord „přistepuje“ z ciziny, řekl jsem z leg-race: *Může být, chodil jsem na step k Townovi*. Zamyslel ses a řekl: *Tak si ten příchod udělej jako stepový číslo...* a dodal: *Vem si to na starost*. To jsem ještě netušil, jak často tuhle větu za pár let uslyším.

S Ubuem se podařilo v roce '88 vyjet do Holandska, kde jsi v Utrechtu chvíli učil. Prohlížel jsem si teď staré fotky a našel jsem jednu, na které pózuješ na pláži v hrdinném postoji v plavkách s obrázkem Mickey Mouse. Myslím, že by sis nějakou takovou fotku přál mít na náhrobku.

Když jsem byl elévem v Mostě, vídali jsme se méně. Občas jsme zašli třeba na HaDivadlo, když hrálo Na Chmelnici, nebo na tvoje absolventské Hovory na útěku v Disku anebo jenom na pivo. Na DAMU, kde jsi začal po revoluci učit, jsme spolu seděli v akademickém senátu a o pauze u cigára probírali, že by nebylo špatné založit nové divadlo. Náš ročník jsi znal jen z představení v Řeznické, protože jsi nás nikdy neučil, jak se občas mylně tvrdí. Za pár týdnů ti volala Eva Měřičková, že má nový prostor v Dejvicích a chtěla by tam také nějaký nový soubor. Vybral jsi nás a my tebe. V Dejvicích jsi mi také dal možnost dělat k inscenacím hudbu. I za to jsem ti vděčný. A zároveň jsme spolu řešili hodně věcí kolem divadla a zkoušení, protože jsme se znali nejdéle, a myslím, že jsme si čím dál víc rozuměli.

Při příchodu do Divadla v Dlouhé jsi přišel s nápadem udělat představení z dětských písniček Petra Skoumala, které mi dal Petr za úkol zaranžovat podle muzikantských schopností souboru. Když jsi hledal formu, vypadlo ze mě, že by to mohly být vlastně divadelní klipy. A tam někde poprvé padla tvoje věta: *Příjeď zítra ke mně a budeme si říkat...* A tak jsme si od té doby „říkali“ téměř patnáct let. Vzniklo to tak nějak přirozeně a brals to jako samozřejmost. Rád jsi vymýšlel ve dvou. S Jardou Milfajem jsme pak byli tři. Bratři v triku, jak jsme říkali. Na premiéře Myšky jsme to dotáhli i kostýmově. Pruhovaná trička a černé kudrnaté paruky při děkovačce. Krásná doba. Pracovali jsme v létě na verandě u vás na chalupě, někdy u nás na chalupě, u tebe v pracovně v podkroví, dokud to šlo, pak už jen v kuchyni v přízemí, taky ve Zlaté Koruně a do toho hodinové telefonáty. Občas jsme se překřikovali, občas se krutě soustředili a lámali si hlavy, občas mluvíli vážně. Ale častěji se řáchali jako idioti. Když nás napadla nějaká ptákovina, měl jsem pocit, že někdo vhodil minci do orchestrionu. Jarda se zalomil s pusou dokořán se svým táhlým a hlasitým Á-Á-Á... a ty ses dostal do stavu rozsvícené chlupaté žárovky, která hýká a slzí. O svém *BEHEHE* raději pomlčím. Co se nevmyslelo u stolu, dotvořilo se s naší „partičkou“, na kterou jsi neméně spoléhal, neboť také překypovala nápady a společným smyslem pro povedenou taškařici. Tyhle vzpomínky mi už nikdo nevezme.

Je veřejným tajemstvím, že jsme se před pár lety rozkmotřili a že jsem se rozhodl dál s tebou nedělat. Některé věci se nakupily a už pro mě byly nepřijatelné bez ohledu na tvou nemoc. Pokračovat by bylo kontra-produktivní. Po tolika letech se to asi někdy stává. Říkal jsi pak: *Honza se mi nějak zakous'...* To je hodně

zjevnosene, aie prijatelné vysvetleni. Každé jiné by bylo na román.

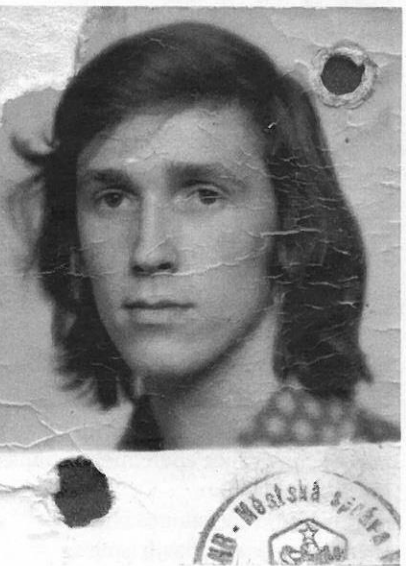
Potíž asi byla v tom, že jsi spotřeboval tolik odvahy na boj se svojí nemocí, že jsi občas neměl odvahy pojmenovávat věci takové, jaké jsou. A přitom by to nijak neubralo na tvé genialitě, na tvém talentu a schopnosti dávat věci do pohybu jako rozjetá kulečnicková koule. Na schopnosti být vysmátým hybatelem. Naopak.

Nechci, aby to vyznělo pateticky, protože falešný patos jsme z duše nenáviděli, ale ber tohle jako vzkaz, který ti posílám zavěšený na tom balonku z igelitového pytle z Pokusu o létání, hnaného vzhůru horkým vzduchem z drobných svíček, a budu doufat, že nepraskne a doletí až do toho „nebíčka“, což je zdrobnělinka, ze které jsme měli všichni vždycky kopřivku, zvlášť ve spojení s hereckým nebičkem. Ale pokud je nějaké nebe a je to to, co si myslím, doufám, že jsi tam.

Chyby jsme dělali oba dva, to jsme už kdysi probrali. Ale v jednu chvíli jsme se oba projevíli jako paličáci. Kéž bych mohl říct, že kdyby se to dalo vrátit, zachovali bychom se jinak. Asi nezachovali. Svou chybu jsi uznal, až když už nešla napravit, a v historii neplatí žádné kdyby. Starýho psa novým kouskům atd.

Říká se teď, že sis nikdy nestěžoval. V tomhle jsme asi měli s Jardou určité privilegium. Občas sis nám postěžoval. Když jsi měl třeba utkvělou představu, že ti někdo někde hází klacky pod nohy. Snažili jsme se to odlehčit a říkali jsme: *Blbost. Maximálně pod kola!* Začal jsi hýkat smíchy a věděl jsi, že se o nás můžeš opřít. S nemocí jsi bojoval víc než statečně. Párkrát jsi ale také utrousil, že máš z té své nemoci strach. Kdybys ho neměl, nebyl bys hrdina, ale blázen.

Nedohrál jsem před Vánoci jedno představení, protože jsem zkolaboval a skončil na JIP, takže jsem se nemohl ani účastnit oslav dvaceti let našeho divadla. Volal jsi mi do nemocnice, ale

Z občanského průkazu, začátek osmdesátých let FOTO ARCHIV SNB

měl jsem vypnuté zvonění a v noci jsem ti už nechtěl volat. Poslechl jsem si tvou ustaranou zprávu a napsal ti uklidňující SMS. Zavolał jsi mi znovu po premiéře Hovorů. Za posledních pár let po naší velké debatě jsme si řekli jen párkrát *Ahoj a Pozdravuj doma*. V telefonu jsi už mluvil hodně přerývaně. Ptal ses, jestli jsem v pořádku. Pravil jsem, že oproti tvójí nemoci byl můj kolaps jen žáděra na levém malíčku a nestojí za řeč. Zasmál ses. Nebo to tak aspoň vypadalo. Ptal ses, jak se mám a co kluci a Kača. Bylo mi dobře, že spolu mluvíme jako před lety, i když tě už mluvení zjevně namáhalo. Zeptal ses, jestli jsem byl na tvé premiéře. *Nemohl jsem, ale jdeme s Kačou na tu druhou...* Pak ses odmlčel a po té divné pauze jsi řekl: *Je to ná-ký bl-bý...* Nejdřív jsem si myslel, že mluvíš o premiéře, ale pak mi začalo docházet, že je to asi myšleno tak nějak obecně. Nesnášel jsi moc slzy na jevišti ani v životě, tak jsem byl rád, že spolu mluvíme po telefonu. A to jsem ani netušil, že naposledy. Řekl jsem to nejbanálnější, co jsem mohl říct, ale také to jediné, co jsem v tu chvíli opravdu cítil: *To mě strašně mrzí, Honzo...*

Pak jsme ještě stihli obrátit list a chvilku mluvit o něčem obecném. Ale to podstatné jako by už bylo řečeno. Když jsme se loučili, říkám: *Tak se drž...* Odpověděl jsi: *A ty to-lik ne-kuř, vo-le...* Rozloučili jsme se s úsměvem. Dva idioti.

Kouření jsem omezil, Honzo, ale teď si musím jednu dát. Bude mít slanou příchut.

Zbytek je mlčení...

JAN VONDRÁČEK

Dopis (o) Honzovi Bornovi

Šestnáctého ledna jsem jel autem za prací okolo Národního muzea. Čekal jsem na světlech a pozoroval asi dvacetiletou krasavici. Skutečnou krasavici. Blondýnka s dlouhými vlasy, dvacet let maximálně, jemný šedý kabát. Hasila si to zkušně na značných podpatcích. V ruce kytku zabalenou v papíru. Tvářila se, jako by šla z úspěšného randete. Ale proti ní už se blížil přiměřený typ úspěšného chlapíka středního věku. Šel přímo k ní a přiznávám, že tento její výběr mne zklamal. Byli už jen na krok k polibku, když v tom se minuli, ona udělala ještě ty tři kroky, co jí chyběly k Palachovu pomníku, rozbalila kytku a položila na chodník. A já si musel dávat pozor při řízení, protože mi výhled zakryly slzy.

Ten večer jsem se dozvěděl, že Honza Borna umřel. Byl jsem za něj rád, protože jeho tělo už nechtělo dál. Byl jsem smutný, ale šťastný, že jsme společně stačili dokončit poslední premiéru, Brechtovy Hovory na útěku, kterými absolvoval v Disku a toužil je udělat ještě jednou. Kruh se uzavřel.

Druhý den jsem se blížil k našemu Divadlu v Dlouhé. A před vchodem hořely svíčky a ležely kytky. To samé, co jsem zažil včera! Někdo vážil cestu, aby si sám určil místo, kde Honzu uctí. Zapálil první svíčku a další se přidali. Myslel jsem, že to se děje jen Havlům a tak, těm „opravdu velkým“. A teď jsem najednou pochopil, že Honza k nim pro spoustu lidí patřil. A přál jsem mu, že jistě některou kytku přinesla ta blondatá krasavice ze včerejška. Nebo nějaká její ségra. A studenti. A lidi, které vůbec neznal. A jiná další krasavice, třeba zrzavá. A vozičkář. A i třeba nějaká maminka s dítětem. Protože na jeho představení sama jako dítě chodila a teď na ně tahá i své děti.

Už je to týden a ty kytky a svíčky se tam stále objevují. To ti teda, Honzo,

S Miroslavem Hanušem
během zkoušení inscenace
407 gramů z Hrabala (2014)
FOTO MARTIN ŠPELDA

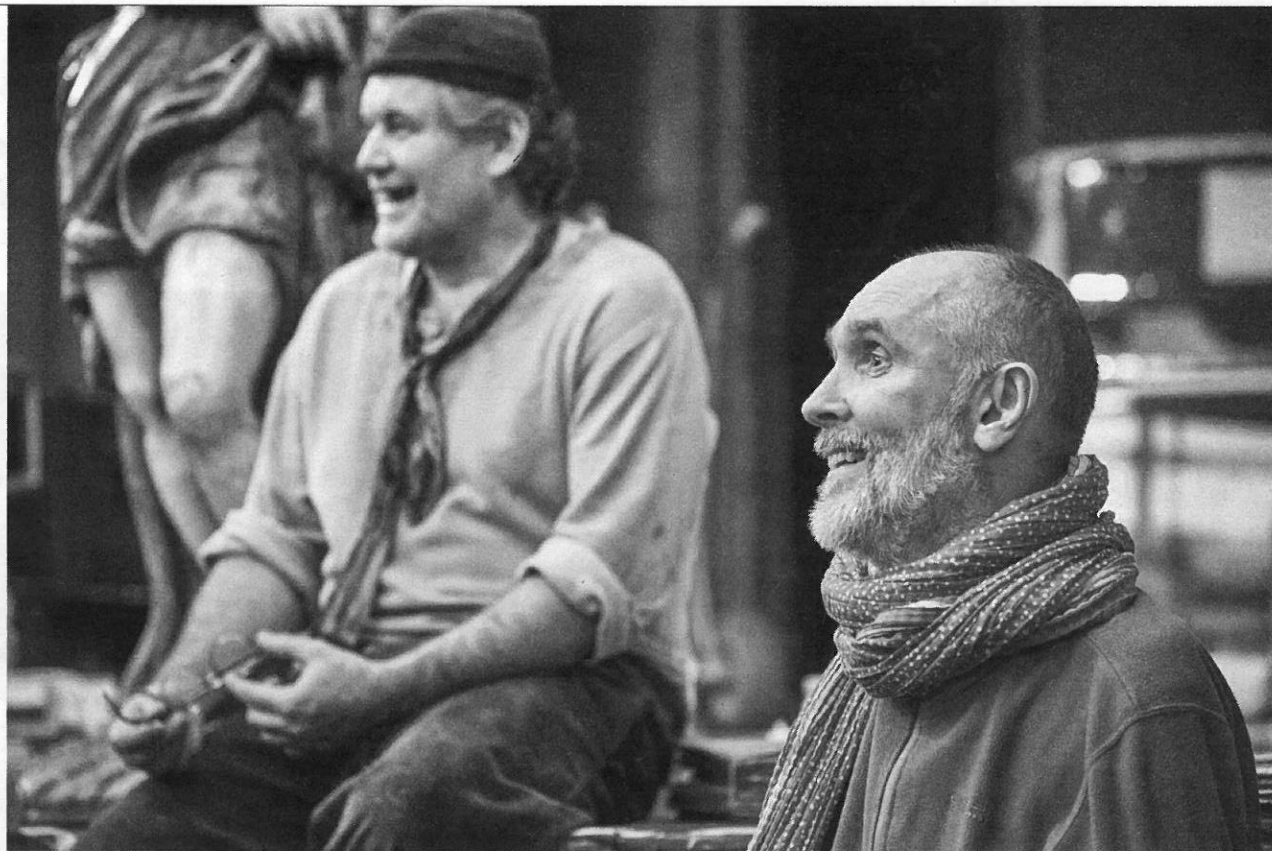
řeknu, že jsi musel být fakt frajer. Člověku ani nedoručí, že žil vedle génia. Rozhodně vedle Genia smíchu. Tuhle cenu totiž dostal na pardubickém festivalu.

Když jsem chodíval za géniem domů, zavolať jsem, že jdu, a on odpověděl něco jako: *Přijď ale přesně, jsem pořád doma*. Vždycky vymyslel nějakou takovouhle blbost, abychom neztráceli život kecy bez humoru.

Otevřel jsem si sám, měl jsem klíč. Honza neklamal. Seděl ve svém kolečkovém křesle jak náčelník Sedící býk, připásaný, protože to zrádné tělo už nedokázalo samo sedět, a tlemil se od ucha k uchu. Měl rád, když jsem jel z nějakého natáčení, protože to jsem mu z keřasu vždycky vzal něco dobrého k jídlu. To pak volal: *Já to tušil, že jsou ty seriály k něčemu dobré*.

Nikdy si nestěžoval, přestože doma seděl celé dny. Převaloval si v hlavě plány a básně a koukal oknem ven, kde chodili lidi, ale on z nich viděl jen horní polovinu. To génia šťvalo. Alespoň v případě žen, protože ty ho prý vždy nejvíce zajímaly od pasu dolů. V případě mužů se k tématu nevyjadřoval.

Vždy mne šokoval, když si mne poslal do knihovny pro knihu. Tedy do knihovny vedle v pokoji. Tam je knihovna přes celou zeď odleva doprava a od země do stropu. V ní knihy ve dvou řadách za sebou. Navigoval mne jako pilota bloudícího v mlze, jako Pavlíka z jeho geniální Malé vánoční povídky, když si hrál na letadlo. *Druhá knihovna zleva, pátá police, asi uprostřed ve druhé řadě...* Když tam kniha nebyla, zuřil, ptal se, jakou knihu tedy vidím. To jsem mu sdělil, načež se uklidnil a informoval mne, že nerozeznám levo od prava. Poté jsem knihu bez problémů našel. Dále mne informoval, že jsem vůl a že takhle toho spolu asi mnoho nedokážeme. Odpověděl jsem, že naděje umírá poslední, nicméně že je také vůl, když se volem nechává obsluhovat. On řekl, že jsem ale víc vůl, protože on má dvě vysoké školy. Pak jsem mu otevřeně řekl, že to je u divadla vcelku k ničemu, a navíc, že stejně neví nic o operetě. Tak jsme došli k závěru, že jsme dva volové, kteří vcelku ničemu nerozumí, mají zcela odlišné názory a prakticky v ničem se neshodnou. To nás uspokojilo a pustili jsme se do společné práce. A k vzájemnému úžasu dali dohromady několik inscenací. Řekl bych, že na dva voly docela slušných. Jeden vůl, ten, co byl

génius, už má statečně zasloužený klid. A druhému volovi, tomu obyčejnému, se po tom prvním bude stýskat.

TVŮJ MIREK HANUŠ

Setkávání

Na jeviště Řeznické naběhli tři ostří hoši – Dušek, Kužílek a Borna. Vizita. Huby jim jely jak namazané, bez pauzy a oddechu, jako když zapálíš rachejtle a oheň tryská, jako když vhodíš minci a šílený orchestrion se rozjede, ratatatata – jednotka zvláštního nasazení – a jejich kulometná palba nás málem roztrhala výbuchy smíchů, jen jsme lapali po dechu. Vystříleli do nás přebytky své energie, nehorázné vitality a imperativní kategoričnosti. Byli mladí, skvostně pohotoví, rozhněvaní, drzí a nemilosrdní – skoro z nich šel strach. Smějící se bestie.

Vídali jsme se v těch časech před listopadem '89 jen jako generačně i politicky spříznění známi. Až někdy na podzim v roce '90 jsme se s Honzou sblížili víc. Bylo to po představení Mojžíše, kterého jsme s kladenským divadlem hráli v rámci festivalu Her českého baroka – zvláštní náhodou zrovna v Divadle Jiřího Wolker. A v tamním klubu jsme pak s Arnoštem Goldflamem, čarodějem vtípu a rozkošných historek, a Bornou, jeho učněm z HaDivadla, který si s mistrem v ničem nezadal, strávili nezapomenutelný večer. Honza nás tehdy provždy

okouzil svým vypravěčským uměním, bystrostí, vtípem i kamarádkou vstřícností.

Když jsme o dva roky později dostali nabídku ze smíchovského Labyrintu, těšili jsme se, že se budeme s Honzou, který tam tehdy pracoval, potkávat častěji. Ale tou dobou už zakládal s Evou Měřičkovou Dejvické divadlo, z něhož se svými studenty zakrátko vytvořil věhlasnou scénu. Chodili jsme tam na ně s nadšením. V té době už ho ale pronásledovaly i ataky nemoci, jejíž diagnóza ještě nebyla stanovena...

Kolem Vánoc r. 95, když jsme spolu s několika herci Labyrintu už byli na volné noze, nám volal Petr Pavlovský, že bude konkurz právě na Divadlo Jiřího Wolker, jehož tehdejší název zněl Divadlo na Starém Městě, a Pavlovského napadla „geniální“ myšlenka, abychom se do něj přihlásili společně s Bornou a „dejvičáky“. Připadalo nám to dost bláhové, když naši herci se vzájemně ani pořádně neznali – jak bychom tedy mohli začít pracovat společně a rovnou v tak velkém divadle? A Borna, přítel bláznivých nápadů, nám volal vzápětí. Vždyť si společně tak rozumíme, jim prý už je nějak v Dejvicích těsno a my zas nemáme prostor vůbec, a společně do startu že bychom měli repertoár hned. Tak což se dát dohromady... A meldoval, jak to jen on uměl, až jsme mu uvěřili. Pokus vyšel. Dostali jsme divadlo na základě společně sepsané koncepce. Název, který se ještě ani nevžil, jsme změnili vzápětí, na **Divadlo v Dlouhé**.

Utvořili jsme kolektivní vedení, tzv. BOBŠ (rozuměj Borna/Otčenášek/Burešová/Šálková), a dohodli se, že v případě hlasování o nějaké sporné otázce budeme mít já se Štěpánem jen jeden hlas, abychom Honzu nepřevážili, a ředitelka případný pat rozhodne svým hlasem. Ale v praxi jsme tohle pravidlo vlastně nikdy nepoužili. Vždycky jsme byli schopni se domluvit a většinou jsme se – hlavně díky Honzovým historkám – při těch poradách i hodně nasmáli. Anekdoty chrlil, a jak známo, dělal si legraci i ze své nemoci. Například nadšeně vypravoval, jak ho potkal soused z ulice: *Tak co, pane Borna, dlouho jsem vás neviděl, zdravíčko slouží?* – *Ále, našli mi roztroušenou sklerózu.* – *Nic si z toho nedělejte, já jsem mladší než vy a už taky zapomínám!* – To ještě když chodil. Posléze jsme porady vedení přesunuli za ním na Spořilov, kde nám po dokumentech na stole pochodovala kočka Maruna, a výroční pohovory s herci jsme s ním vedli alespoň přes skype. Někdy nám vypadlo spojení... Ten pocit máme i teď. Protože i když fyzicky mezi námi v divadle poslední dobou už moc nebýval, byl tam s námi vlastně pořád. A pořád bude, ať to zní jakkoli pateticky – což nenáviděl. A nejspíš by na to řekl, jako ta holčička, která při představení Kdyby prase mělo křídla po jedné zvlášť dojemné scéně vstala a drsným hlasem na celé divadlo oznámila: *Asi puđu kadit*.

HANA BUREŠOVÁ
ŠTĚPÁN OTČENÁŠEK